

Konsekvensutredning till förslag till föreskrift HVMFS 2025:XX om ändring i föreskrifterna HVMFS 2012:18 om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön

A. Allmänt

1. Beskrivning av problemet och vad man vill uppnå

Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön är en del av genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv¹, som sedan 2010 är införlivat i svensk lagstiftning via havsmiljöförordningen (2010:1341).

De centrala delarna i föreskrifterna är att dels fastställa vad som kännetecknar god miljöstatus (bilaga 2), dels ta fram miljö kvalitetsnormer (MKN) (Bilaga 3) som innebär att en god miljöstatus kan nås. Föreskrifterna förväntas enligt havsmiljöförordningen att uppdateras inom varje sexårig förvaltningsperiod.

Bilaga 3 i föreskrifterna innehåller miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön med tillhörande indikatorer. Bilagan behöver nu revideras av flera skäl, varav det viktigaste är att tydliggöra kraven för de aktörer vars verksamhet kan bidra till att målet om god miljöstatus enligt havsmiljöförordningen inte uppnås. Ändringarna är en naturlig konsekvens av den förbättrade kunskapen om havsmiljön och påverkan på denna sedan den senaste ändringen av föreskrifterna för sex år sedan. Ändringarna resulterar i att antalet miljö kvalitetsnormer för havsmiljön ändras från 11 till 14. Antalet indikatorer som används för att bedöma om normerna följs ändras från 18 till 24. Ytterligare ändringar har också genomförts i befintliga normer och indikatorer för att klargöra normernas syfte och stärka deras tillämpning i praktiken.

Andra skäl att göra ändringarna föranleds bland annat av Europeiska kommissionens granskning enligt artikel 12 i havsmiljödirektivet, av huruvida medlemsländerna uppfyller direktivets krav, som publicerades i mars 2022.^[1] I denna granskning riktas kritik mot Sverige på några punkter som nu

¹ [Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG av den 17 juni 2008 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område \(Ramdirektiv om en marin strategi\)](#)

^[1] COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT {COM(2020) 259 final} - {SWD(2020) 60 final} - {SWD(2020) 61 final} <https://commission.europa.eu/system/files/2020-06/swd202062final.pdf>

delvis åtgärdas genom föreslagna ändringar av föreskrifterna. Kritiken gäller bland annat att Sveriges miljö kvalitetsnormer med indikatorer i för hög grad går att likställa med definitionerna av god miljöstatus (bilaga 2). Enligt EU-kommissionen bör miljö kvalitetsnormerna definiera den nödvändiga minskning av belastningar som krävs för att god miljöstatus på sikt ska nås; de bör vara bl.a. tidsatta, mätbara, specifika och nåbara.

Andra ändringsförslag görs som en anpassning till ändringar av definitionerna av god miljöstatus i föreskrifternas bilaga 2. Inom vissa temaområden har nya kvantitativa indikatorer införts och inom andra har metoder och tröskelvärden förbättras så att bedömningarna av god miljöstatus kan göras säkrare och med högre kvalitet.

Syftet med föreslagna ändringar är även att stärka förutsättningarna för det åtgärdsarbete som krävs för att god miljöstatus ska nås, bland annat genom att underlätta arbetet med miljö kvalitetsnormernas tillämpning i tillståndsärenden.

Ytterligare skäl för uppdateringen är att ett antal tidigare ej funktionella indikatorer nu är färdigutvecklade och därmed tillämpbara, att nya indikatorer utvecklats för att fylla tidigare luckor i föreskrifterna samt att även vissa indikatorer justerats till exempel när det gäller tröskelvärden.

Översynen ska säkerställa att normerna möter de belastningar som i bedömningen av havsmiljöns tillstånd² identifierats bidra till att god miljöstatus inte nås eller kan upprätthållas.

Att inte göra dessa föreslagna ändringar innebär att Sverige har sämre förutsättningar för att nå målen enligt havsmiljödirektivet, och sämre tillstånd för kust och hav. Det skulle också innebära samhällsekonomiska effekter för verksamhetsutövare och allmänhet i termer av minskade tillgångar till ekosystemtjänster.

Dagens miljöstatus gör att flera näringar inte når sin fulla potential, samtidigt som samhället missar värdet av ekosystemtjänster från svenska havsområden. Havsmiljöförvaltningen syftar till att, bland annat genom miljö kvalitetsnormerna, förbättra havsmiljöns tillstånd och därmed öka tillgången på ekosystemtjänster. Hur mycket ekosystemtjänsterna ökar beror på deras nuvarande status och hur nära kopplade de är till en specifik miljö kvalitetsnorm. Havs- och vattenmyndighetens bedömning av havsmiljöns tillstånd 2024 visar att tillgången på de flesta ekosystemtjänster är oförändrad sedan 2018.

Yrkesfiske, fritidsfiske och marin turism är i hög grad beroende av marina ekosystemtjänster och skulle gynnas mest av en förbättrad havsmiljö. För yrkesfisket handlar det om stödjande och reglerande ekosystemtjänster som livsmiljö och biologisk mångfald, medan fritidsfiske och marin turism också är beroende av kulturella ekosystemtjänster som rekreation och naturarv. Bättre miljöstatus skulle leda till högre användarvärden för dessa aktiviteter.

Studier av Nordzell m.fl. (2020) visar att den svenska befolkningen har en betalningsvilja för god havsmiljö motsvarande 10,32 miljarder kronor per år. Även om resultaten för denna typ av uppskattningar kännetecknas av osäkerhet, kan de ändå ge en generell uppfattning om hur stort det samhällsekonomiska värdet av god havsmiljö är.

² Bedömning av havsmiljöns tillstånd enligt havsmiljöförordningen, <https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/havsmiljoforvaltning/bedomningen-av-havsmiljons-tillstand.html>

2. Alternativa lösningar

Nollalternativet innebär att de föreslagna ändringarna i Bilaga 3 inte genomförs och att bilagan förblir oförändrad. Detta skulle medföra att föreskrifterna inte längre speglar den nuvarande kunskapen om vad som krävs för att uppnå god miljöstatus enligt havsmiljödirektivet. Följaktligen skulle kommande åtgärdsprogram, som upprättas i enlighet med 24 § havsmiljöförordningen, fastställas på en grund som inte är i linje med dagens kunskap om havsmiljön eller tar hänsyn till kommissionens granskning enligt artikel 12 i havsmiljödirektivet. Detta kan leda till att fel åtgärder beslutas och genomförs, vilket i sin tur kan resultera i mindre effektiv resursallokering och försämrade förutsättningar för att uppnå god miljöstatus enligt havsmiljöförordningen.

Havs- och vattenmyndigheten bedömer att det inte finns några alternativ till att genomföra ändringar i HVMFS 2012:18, då normernas utformning är avgörande för att havsmiljöförordningen ska kunna efterlevas. Det finns således ingen alternativ lösning på de problem som de föreslagna ändringarna i Bilaga 3 syftar till att åtgärda.

Ändringarna bedöms som nödvändiga för att säkerställa att Sverige efterlever havsmiljödirektivet.

3. Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

3.1 Direkt berörda

De omformulerade och nya miljökvalitetsnormerna, tillsammans med de nya indikatorerna, syftar till att bättre möta de relevanta belastningarna i havsmiljödirektivets bilaga III, tabell 2a. i Det är enligt 5 kap 3 § miljöbalken myndigheter och kommuner som ansvarar för att miljökvalitetsnormerna följs. Miljökvalitetsnormer riktar sig därför generellt till myndigheter och kommuner som i sin verksamhet har i uppgift att tillståndspröva verksamheter eller att utöva tillsyn över densamma eller att vara vägledande inom ett specifikt område.

3.2 Indirekt berörda

Indirekt kan föreskrifterna komma att beröra en betydligt större krets av aktörer. Arbetet för att uppnå eller upprätthålla en god miljöstatus i den marina miljön berör många samhällssektorer i större eller mindre grad. I princip kan alla personer – fysiska och juridiska – som bor eller verkar vid eller i anslutning till de svenska havsförvaltningsområdena potentiellt beröras.

Ett exempel på hur ändrade miljökvalitetsnormer kan påverka verksamheter är om en mark- och miljödomstol eller länsstyrelse kan behöva föreskriva mer ingripande villkor för ett tillstånd till en vattenverksamhet eller miljöfarlig verksamhet, med hänsyn till verksamhetens inverkan på havsmiljö. Ett annat exempel är om Havs- och vattenmyndigheten beslutar om reglering för fisket som påverkar fiskeverksamheten.

Den maritima sektorn domineras av verksamheterna marin turism och rekreation samt sjöfart och fiske. Marin turism och rekreation sker i anslutning till havet och kan därmed komma att påverkas av föreskrifterna. Sjöfartssektorn domineras av transporter till havs. Sektorn påverkar faktorer som är relevanta för miljökvalitetsnormer genom exempelvis utsläpp. Areella näringar med en nära koppling till havet är förutom fiske även vattenbruk.

Indirekt kan fler aktörer beröras av de uppdaterade miljökvalitetsnormerna, men i många fall så kommer eventuella konsekvenser först vara aktuella som följd av nästa åtgärdsprogram enligt 24 §

havsmiljöförordningen, som beslutas 2027, och som ska innehålla de åtgärder som behöver vidtas för att följa de miljö kvalitetsnormer som meddelats.

4. *Uppgifter om vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen*

Under arbetet med att ta fram konsekvensutredningen har Havs- och vattenmyndigheten genomfört en inledande genomgång för att identifiera vilka föreskriftsändringar som kan komma att leda till faktiska konsekvenser. I denna process har även identifierats de förändringar som bedöms endast vara redaktionella och inte innebär en förändring i sakinhåll. Dessa redaktionella föreskriftsändringar kommer därför inte att belysas ytterligare i denna konsekvensutredning eftersom de inte bedöms medföra några konsekvenser.

Endast ändringarna som rör miljö kvalitetsnormerna för impulsivt ljud (MKN E.2 och E.3) och kontinuerligt ljud (E.4) bedöms ha direkta konsekvenser, då dessa kan påverka pågående och kommande tillståndsprövningar. Andra konsekvenser förväntas bli aktuella i samband med nästa åtgärdsprogram enligt 24 § havsmiljöförordningen. Åtgärder i kommande åtgärdsprogram kommer att konsekvensanalyseras enligt 25 § havsmiljöförordningen och 5 kap. 9 § punkt 6 miljöbalken. Indirekta konsekvenser kan även uppstå om nya föreskrifter tas fram för att följa de ändrade föreskrifterna, i dessa fall kommer den aktuella föreskriftsändringen konsekvensutredas.

Miljö kvalitetsnormen för impulsivt ljud uppdelad i två olika normer, samt en ny indikator med målvärde för tillförel av impulsivt undervattensljud

E.2 Miljö kvalitetsnorm

Mänskliga verksamheter ska inte orsaka skadligt impulsivt ljud som kan leda till tillfällig eller permanent hörselnedsättning hos marina djur med effekt på populationsnivå samt för tumlare, på individnivå.

Indikatorer till miljö kvalitetsnormen E.2 saknas.

E.3 Miljö kvalitetsnorm

Mänskliga verksamheter ska inte orsaka impulsivt ljud som utsätter havsmiljön för bullernivåer som förhindrar att god miljöstatus kan upprätthållas eller nås.

Tillhörande indikatorer till miljö kvalitetsnormen E.3

E.3.1 Tillförel av impulsivt undervattensljud

Den nya normlydelsen med tillhörande indikator förväntas ge upphov till konsekvenser då normen innebär en skärpning jämfört med tidigare norm för impulsivt ljud. Den nya indikatorn har också ett kvantitativt målvärde som innebär att den dagliga andelen av bedömningsområdets yta där ljudnivån kan förväntas leda till beteendeförändring hos marina djur inte ska överstiga 20 % under bedömningsperioden. Tidigare regler fokuserade främst på att förhindra tillfällig eller permanent hörselnedsättning hos tumlare utan att explicit ta hänsyn till beteendeförändringar.

Hur uppstår konsekvenser?

Konsekvenser uppstår vid tillståndsprövning av verksamheter enligt miljöbalken som ger upphov till impulsivt undervattensljud. Idag rör det framförallt vindkraftsbolag som vill anlägga havsbaserad vindkraft.

Den nya normlydelsen kan även innebära att nya åtgärder i nästa åtgärdsprogram enligt 24 § havsmiljöförordningen tas fram för att säkerställa att normen följs. Nya åtgärder kommer i så fall att konsekvensutredas enligt 25 § i havsmiljöförordningen och 5 kap. 9 § miljöbalken.

Ekonomiska konsekvenser

Det finns en nationell målsättning att öka utbyggnaden av havsbaserad vindkraft, och i Havs- och vattenmyndighetens förslag till havsplan ges utrymme för en kapacitet på 330 TWh fördelat över 43 områden i svenska hav (HaV, 2024). Vid tillståndsansökningar för havsbaserad vindkraft kommer verksamheterna att behöva ta hänsyn till den reviderade normen. Hittills har tre ansökningar om havsbaserad vindkraft godkänts, och ytterligare 22 ärenden är under behandling (Regeringen.se, 2024). Beroende på var i prövningsprocessen dessa ärenden befinner sig och de specifika förutsättningarna i det enskilda fallet, kan den reviderade normen med indikator få konsekvenser även i pågående processer.

Impulsivt buller från byggnation och installation av vindkraftverk kan orsaka tillfälliga eller permanenta hörselskador samt beteendeförändringar hos marina djur, exempelvis tumlare (Naturvårdsverket, 2020; SACN, 2020). Den reviderade normen tydliggör kraven vid prövning av havsbaserad vindkraft, då det nu finns ett kvantitativt mått för vad som kan anses vara en hållbar ljudnivå. Vid tillståndsprövning måste verksamheter i sin miljökonsekvensbeskrivning (MKB) kunna visa hur ljud kan påverka marina arter över tid och på vilket avstånd.

Enligt riktlinjer får impulsivt buller inte hindra tumlare från att vistas i mer än 20 % av ett område under en dag eller 10 % över en säsong (SACN, 2020). Detta krav medför högre krav på bevisföring och mer omfattande miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), inklusive komplexa modeller för att simulera ljudutbredning och utföra mätningar. Dessutom påverkar faktorer som sedimenttyp och bottenförhållanden hur ljud sprids, vilket gör modelleringen mer utmanande.

För att uppfylla de nya kraven kan verksamhetsutövare behöva genomföra ytterligare tekniska och organisatoriska åtgärder, exempelvis bullerreducerande teknologier eller omplacering av vindkraftverk, vilket kan medföra kostnader upp till 100 000 kronor per bottenfast verk. (Svensk Vindenergi, 2021). För en park med 50 verk kan detta innebära kostnader på upp till 5 miljoner kronor.

De ökade kraven på utredningar och tekniska åtgärder kan leda till ytterligare kostnader, men dessa bedöms vara marginella i jämförelse med den totala investeringen för en havsbaserad vindkraftspark.

Ny miljö kvalitetsnorm för kontinuerligt ljud

E.4 Miljö kvalitetsnorm

Tillförsel av kontinuerligt lågfrekvent ljud från mänsklig verksamhet ska vara på en nivå som inte hindrar att god miljöstatus kan upprätthållas eller nås.

Tillhörande indikatorer till miljö kvalitetsnormen E.4

E.4.1 Tillförsel av kontinuerlig ljudenergi

Den nya normen med tillhörande indikator syftar till att minska belastningen av kontinuerligt lågfrekvent buller och därigenom uppnå god miljöstatus. Tidigare saknades en tydlig definition av vad god miljöstatus innebär med avseende på kontinuerligt ljud liksom en kvantitativ beskrivning av vad som utgör en hållbar nivå av mänskligt ljud. Den nya miljö kvalitetsnormen tillför denna tydlighet genom att beskriva vad som anses vara en hållbar mängd kontinuerligt ljud per förvaltningsområde, och indikatorns målvärde innebär att tillförd ljudenergi från mänsklig aktivitet ska minska tills god miljöstatus uppnås.

Hur uppstår konsekvenser?

Verksamhetsutövare inom havsbaserad vindkraft måste tydligare beskriva den potentiella effekten vid tillståndsansökan. Åtgärderna som blir aktuella för att minimera buller är platsspecifika. Eftersom flera havsbaserade vindkraftsanläggningar inom samma område kan ha en kumulativ påverkan på ljudnivåerna, ställs högre krav på samordning i hanteringen av olika ansökningar. Den nya normen innebär också att påverkan från andra ljudalstrande verksamheter, som sjöfart och fiske, tydligare måste inkluderas i den övergripande analysen.

Ekonomiska konsekvenser

Sjöfarten är den främsta källan till lågfrekvent, kontinuerligt ljud i svenska havsområden. Den nya normen tydliggör vilken minskning av ljudnivåer som krävs för att på sikt uppnå god miljöstatus. Eftersom sjöfarten regleras av International Maritime Organization (IMO) krävs internationella förhandlingar för att genomföra nya åtgärder. Eventuella konsekvenser av detta kan uppstå på lång sikt, men det är osannolikt att de kommer som en direkt eller indirekt effekt av den nya normen. Tidigare åtgärdsprogram har innehållit åtgärder som går ut på att lyfta frågor till förhandlingar inom IMO, och detta kan även bli aktuellt som följd av den nya normen, då inkluderat i åtgärdsprogrammet tillsammans med ekonomiska analyser.

Havsbaserad vindkraft är också en källa till kontinuerligt ljud. Normen och tillhörande indikator kräver en noggrannare miljökonsekvensbeskrivning (MKB) än tidigare för att säkerställa att vindkraftsprojekt inte överskrider bullervärdena, särskilt i kombination med påverkan av annan mänsklig verksamhet, som sjöfart. Detta ställer högre krav i planeringsfasen för vindkraft, inklusive mer avancerad modellering. Även om sådana krav i vissa fall ställs redan idag, förtydligar den nya normen vad som förväntas av verksamhetsutövarna. Det kan leda till tekniska åtgärder för att minska driftbuller. Det finns tekniska lösningar och alternativ vilka kan medföra kostnader för verksamheter (Naturvårdsverket, 2020). Omfattningen av dessa kostnader är väldigt svåra och uppskatta då verksamhetsutövaren inte alltid kan specificera typ av åtgärd som krävs för den aktuella modellen av vindkraftsverk som slutligen kommer installeras.

I enskilda fall kan ändringarna innebära att verksamhetsutövaren behöver genomföra tekniska och organisatoriska åtgärder för att följa normen och för att minska bullernivåerna samt säkerställa att de ligger inom acceptabla gränser. Ny norm och indikator bör inte leda till förseningar i prövningsprocesser då verksamhetsutövare bör kunna anpassa sig till de nya kraven och kan med stöd av ett tidigt samråd med berörda myndigheter erhålla nödvändig information om krav på innehåll i ansökningar.

Miljö kvalitetsnorm D.4 – konsekvenser av kvantitativa målvärde för indikator D.4.1

D.4 Miljö kvalitetsnorm

Påverkan på havsbotten till följd av mänsklig verksamhet ska inte äventyra förutsättningarna för att upprätthålla bottenarnas struktur och funktion för respektive livsmiljötyp.

Tillhörande indikatorer till miljö kvalitetsnormen D.4

D.4.1 Fysisk störning på havsbotten från bottenrålning

D.4.2 Fysisk förlust av sandbankar och biogena rev

Konsekvenser förväntas uppstå som följd av att ett kvantitativt målvärde införs för *Fysisk störning på havsbotten*. Det nya målvärdet innebär en 12 % minskning av fysisk påverkan från bottenrålning i Skagerak och en 10 % minskning i Kattegatt. I nuläget bedöms 49 % av Skageraks utsjöområde vara påverkat av bottenrålning och 41 % av utsjöområdet i Kattegatt³. Minskningen med 12% i Skagerack motsvarar därför cirka 25 % av hela havsområdet ($25\% * 49\% = 12,3\%$). På motsvarande sätt utgör minskningen med 10% i Kattegatt cirka 25 % av hela havsområdet ($25\% * 41\% = 10,3\%$).

³ Rapport Bedömningen av havsmiljöns tillstånd, Havs- och vattenmyndigheten 2024, <https://www.havochvatten.se/download/18.60662d6719060e439995beef/1723711349019/rapport-2024-12-marin-strategi-nordjon-ostersjon.pdf>

Hur kan konsekvenser uppstå som följd av ändringen?

Konvenser från det nya målvärdet kan uppstå som följd av att det i kommande åtgärdsprogram enligt 24 § havsmiljöförordningen bedöms att ytterligare åtgärder krävs för att målvärdet ska kunna klaras. Det innebär att eventuella konvenser kan uppstå indirekt som följd av åtgärder i åtgärdsprogrammet som i sin tur kan leda till behov av föreskriftsändringar som reglerar tillträdet till fiskeområden. Indirekta konvenser kan även uppstå om nya föreskrifter tas fram innan nästa åtgärdsprogram med som syftar till att det nya målvärdet ska klaras, i dessa fall kommer den aktuella föreskriftsändringen konsekvensutredas.

Ekonomiska konvenser för yrkesfisket

Det kvantitativa målvärdet för indikator D.4.1 kan innebära ekonomiska konsekvenser för yrkesfiskare som bottentrålar i utsjön i Skagerak och Kattegatt, men dessa konsekvenser förväntas uppstå först efter att konkreta åtgärder föreslås i kommande åtgärdsprogram. De ekonomiska konsekvenserna kommer i så fall att konsekvensutredas i enlighet med 25 § havsmiljöförordningen och 5 kap. 9 § miljöbalken, samt samrådas med berörda parter i enlighet med 10 § havsmiljöförordningen. Det nya målvärdet skulle även kunna innebära förändringar i föreskrifterna innan nästa åtgärdsprogram, men dessa kommer då att konsekvensutredas och samrådas.

I denna konsekvensutredning ges en övergripande bild av omfattningen av konsekvenser som indirekt kan följa av det föreslagna målvärdet. Analysen bygger på ICES (2024) rekommendationer om att exkludera trålning i perifera områden, genom områdesbegränsningar, och omfördela fiskeansträngningen till kärnområden. Den fullständiga analysen återfinns i *Underlagsrapport till konsekvensutredning av förslag till reviderade miljö kvalitetsnormer i HVMFS 2012:18 (LTU 2024)*. Genom att fiskeansträngningen koncentreras till ett mindre område förväntas de ekonomiska konsekvenserna bli relativt små för fisket, eftersom det främst är områden som genererar låga inkomster som skulle stängas för trålfiske. Samtidigt väntas den totala påverkan på bottarna minska om trålfisket stängs i dessa områden. I utredningen testades tre olika scenarier för de två havsområdena. Analysen visar att det finns stora områden som idag bottentrålas som historiskt har genererat relativt små inkomster.

En 12 % minskning av dagens bottentrålning i Skagerak, enligt målvärdet, skulle kunna innebära stängning av ett område som historiskt har genererat cirka 3 % av inkomsterna för bottentrålände räk- och kräftfiske. För Kattegatt skulle på samma sätt en 10 % minskning, enligt målvärdet, kunna innebära stängning av ett område som historiskt sett har genererat motsvarande cirka 3% av inkomsterna för samma fiske. Analysen tar dock inte hänsyn till att stängning av områden kan påverka hur tråldrag genomförs, vilket i praktiken kan leda till att det faktiska området som inte kan fiskas blir större än det som formellt har stängts.

Eftersom det är fiskekvoten som styr hur mycket fiske som bedrivs, snarare än vilka områden som är tillåtna, förväntas begränsade fiskeområden främst leda till att fisket omfördelas till de områden där det fortfarande är tillåtet. Det är viktigt att notera att detta är resultat av en övergripande scenarioanalys som undersöker möjligheten att begränsa fisket i linje med ICES (2024) rekommendationer.

Detta är viktiga aspekter som bör ingå i mer djupgående analyser givet att det nya målvärdet leder till nya åtgärder i kommande åtgärdsprogram och/eller som följd av eventuella

föreskriftsändringar. Påverkan på yrkesfisket behöver också analyseras i större detalj och brytas ner för att förstå hur olika segment inom fisket påverkas.

Förbättrad status för miljö kvalitetsnorm D.4 och ökning av ekosystemtjänster

Syftet med det nya målvärdet är att det på sikt ska leda till en förbättrad status för miljö kvalitetsnormen D.4. Detta förväntas i sin tur öka tillgången på flera ekosystemtjänster och på lång sikt höja både användar- och icke-användarvärden för mänskliga aktiviteter. Hur mycket statusen för miljö kvalitetsnormen D.4 förbättras och i vilken grad ekosystemtjänsterna ökar beror dock på vilka specifika åtgärder som genomförs i kommande åtgärdsprogram, och hur väl dessa åtgärder bidrar till att klara målvärdet.

Om åtgärderna leder till att målvärdet klaras, innebär det att områden som tidigare har påverkats av botten trålning skulle kunna återhämta sig. I dessa områden förväntas tillgången på stödjande ekosystemtjänster⁴ som livsmiljö (S5) och resiliens (S6), reglerande ekosystemtjänster som sedimentbevarande (R2) och reglering av föroreningar (R5), samt den kulturella ekosystemtjänsten naturarv (C6) att förbättras. Dessutom förväntas även andra stödjande tjänster (S1-S4) påverkas positivt, om än i mindre utsträckning (Bryhn m.fl., 2020a).

Bland de mänskliga aktiviteter som diskuterats tidigare är yrkesfisket den aktivitet som bedöms dra mest nytta av högre användarvärden. Detta beror på att yrkesfisket är starkt eller måttligt beroende av flera stödjande och reglerande ekosystemtjänster som förväntas öka. Även fritidsfisket samt marin turism och rekreation förväntas gynnas, särskilt genom högre existens- och arvsvärden (Bryhn m.fl., 2020b).

Eftersom botten trålning är ett hot mot många rödlistade bottenlevande arter (SLU, 2020), vilka spelar en viktig roll i ekosystemet och den marina näringsväven, är det också värt att beakta den potentiella nyttan ur det perspektivet av att stänga områden för trålning (Kataria & Lampi, 2008). Även om det inte går att ge en exakt kvantitativ uppskattning av trålningens påverkan på dessa arter, är det rimligt att anta att en minskad trålning skulle förbättra överlevnadsmöjligheterna för flera av dem. Detta skulle bidra till ett samhällsekonomiskt värde som sannolikt överstiger kostnaderna.

Dessutom kan dessa trålningsfria områden fungera som reservoarer för att stödja närliggande områden. Om arter återhämtar sig i dessa områden kan de sprida sig till angränsande områden, vilket i sin tur kan öka tillgången på ekosystemtjänster även där.

⁴ I stycket anges ekosystemtjänsternas klassificering (beteckningarna S2, S3, och så vidare) enligt Millenium Ecosystem Assessment, på samma sätt som i den förra bedömningen av havsmiljöns tillstånd, Havs- och vattenmyndigheten 2024, <https://www.havochvatten.se/download/18.60662d6719060e439995beef/1723711349019/rapport-2024-12-marin-strategi-nordjon-ostersjon.pdf>

Nya indikatorer för miljö kvalitetsnorm C.3

C.3 Miljö kvalitetsnorm

Populationerna av alla naturligt förekommande fiskarter och skaldjur som påverkas av fiske har en ålders- och storleksstruktur samt populationsstorlek som garanterar deras långsiktiga hållbarhet.

Tillhörande indikatorer till miljö kvalitetsnormen C.3
C.3.1 Fiskeridödlighet (F) för alla kommersiellt nyttjade populationer
C.3.4 Åldersfördelning för kommersiellt nyttjade populationer
C.3.5 Orapporterat och olagligt utkast av fisk
C.3.6 Fiskpopulationer med hög biologisk risk

Förslag på ny indikator MKN C.3.4 för åldersfördelning av kommersiellt nyttjade populationer har utretts i denna konsekvensutredning. De två andra indikatorer som är nya, C.3.5 och C.3.6 bedöms ha en uppföljande karaktär och ligger i linje med förvaltningens nuvarande åtagande.

Hur kan konsekvenser uppstå som följd av ändringen?

Då denna indikator utgör ett nationell målvärde och inte ett gemensamt målvärde inom den gemensamma fiskeripolitiken (GFP:n) förväntas det innebära utmaningar med att ta fram åtgärder för en ökad storleks- och åldersstruktur som följd av den nya indikatorn. Indikatorn C.3.4 bedöms inte leda till några direkta konsekvenser för yrkesfisket, eftersom det ännu inte finns någon gemensamt överenskommen indikator för ålders- och storleksstruktur. Eventuella konsekvenser som kan uppstå inom ramen för den nationella fiskeriförvaltningen kommer vara aktuella först om nya åtgärder tas fram i samband med nästa åtgärdsprogram och kommer då konsekvensutredas i enlighet med 25 § havsmiljöförordningen och 5 kap. 9 § miljöbalken.

Konsekvenser som är aktuella för att nya målvärdet ska kunna klaras

I denna konsekvensutredning har det konstaterats att det är svårt att härleda konsekvenserna av den nya indikatorn, eftersom det saknas ett gemensamt målvärde inom den gemensamma fiskeripolitiken (GFP). I underlagsrapporten⁵ gjordes en analys av vilka konsekvenser som skulle kunna uppstå i arbetet för att det föreslagna målvärdet för C.3.4 ska kunna klaras. Syftet med analysen är att ge en bild av vilka typer av åtgärder som kan krävas för att de bestånd som idag inte klarar målvärdet ska kunna nå det.

För att målvärdet för indikatorn ska kunna klaras kommer det i de flesta fall att krävas EU-gemensamma åtgärder. Om dessa beslutas och införs kan det initialt leda till ökade kostnader för fiskerinäringen, främst relaterade till inköp av selektiva redskap, omställningskostnader och utbildning av fiskare. Trots dessa utgifter finns det betydande potentiella långsiktiga fördelar med

⁵ Underlagsrapport till konsekvensutredning av förslag till reviderade miljö kvalitetsnormer i HVMFS 2012:18 (LTU 2024).

att förbättra hållbarheten i fiskbestånden och öka tillgången på ekosystemtjänster, vilket i sin tur stärker både de ekonomiska och ekologiska vinsterna (HaV, 2023b; Bryhn m.fl., 2020b).

De åtgärder som kan bli aktuella för att åtgärda en skev ålders- och storleksfördelning kan inbegripa utveckling av selektiva fiskemetoder, stängning av fiske i vissa områden eller under vissa tider, eller regler för att främja utkast av vissa ålders/storleksklasser, såsom t.ex. för hummer eller pigghaj, vilket i vissa fall kan kräva undantag från landningskyldigheten.

Kostnaderna för att nyttja mer selektiva fiskemetoder är kopplade till inköp av nya redskap och omställningskostnader för yrkesfisket. För att uppfylla indikatorns krav kan det krävas investeringar i selektiva redskap, vilket medför inköpskostnader för dessa redskap. Till exempel kan användning av trålar med större maskstorlek öka andelen större och äldre fiskar i fångsten. Enligt Marine Stewardship Council (2022) kan kostnaden för att uppgradera till selektiva redskap variera från 50 000 till 100 000 kronor per fartyg beroende på storlek och typ av redskap. Denna kostnad måste också inkludera underhåll och regelbunden uppdatering för att säkerställa att redskapen fortsätter att uppfylla indikatorns krav.

Omställningen till nya fiskemetoder innebär inte bara inköp av redskap utan även utbildning av fiskare. Utbildningskostnader för att säkerställa att fiskare kan använda nya tekniker effektivt uppskattas till cirka 10 000 kronor per person, beroende på komplexiteten i de nya metoderna (ICES, 2022). Dessutom kan det krävas investeringar i ny teknik för övervakning och analys av fiskpopulationer, vilket ytterligare kan belasta fiskerinäringen.

Den samhällsekonomiska kostnaden av omställningen inkluderar även minskad vinst under övergångsperioden. När fiskare anpassar sig till de nya metoderna kan det initialt leda till minskade fångster och därmed lägre intäkter. En studie av EU-kommissionen (2021) visar att den samhällsekonomiska kostnaden för liknande omställningar i fiskerinäringen kan uppgå till 5–10% av den årliga intäkten, vilket för svenska fiskefartyg kan innebära mellan 500 000 och 1 000 000 kronor per fartyg årligen under övergångsperioden beroende på fartygsstorlek och typ av fiske.

Trots de initiala kostnaderna, finns det potential för långsiktiga ekonomiska vinster genom bättre förvaltnings- och mer produktiva fiskbestånd. Studier visar att investeringar i hållbara fiskemetoder och förbättrade förvaltningsstrategier kan leda till stabila och ökade fångster över tid, vilket på lång sikt kan kompensera för de initiala omställningskostnaderna (HaV, 2023b).

Ökning av ekosystemtjänster som följd av att målvärdet för C.3.4 klaras

Implementeringen av indikatorn C.3.4 för åldersfördelning av kommersiellt nyttjade arter har flera potentiella fördelar som sträcker sig bortom direkta ekonomiska vinster och inkluderar förbättrade ekosystemtjänster.

Den främsta nyttan med att införa denna indikator är att det kommer att leda till fångst av större och mer värdefulla fiskar. Forskning visar att en ökad andel större och äldre fiskar i populationerna kan bidra till mer stabila och produktiva bestånd på lång sikt (HaV, 2023b; ICES, 2022). Dessutom kan det ha positiva effekter på ekosystemet som helhet genom att bevara en balanserad åldersstruktur, vilket är viktigt för att upprätthålla ekologiska funktioner och tjänster (European Commission, 2021).

Förutom direkta ekonomiska fördelar för yrkesfisket kan åtgärder som stängning av specifika områden under lekperioder och förbättring av habitat, såsom restaurering av våtmarker och lekplatser, bidra till att öka överlevnaden för yngre fiskar och därmed förbättra åldersstrukturen i bestånden (HaV, 2023b).

En balanserad åldersfördelning av fiskpopulationer kan bidra till ett hälsosammare och mer resilient ekosystem. När äldre och större individer finns kvar i bestånden, ökar den biologiska mångfalden (S4) och näringsväven (S3), vilket förbättrar ekosystemets funktion och stabilitet (HaV, 2023a). Detta kan leda till ett mer produktivt och hållbart fiske över tid, vilket gynnar yrkesfisket genom stabilare fångster och högre ekonomiska intäkter.

Reglerande tjänster som *Sedimentbevaring* (R2) och *Reglering av föroreningar* (R5) förbättras också när ekosystemet är i balans. Ett hälsosamt ekosystem kan bättre hålla kvar sediment och minska spridningen av föroreningar, vilket bidrar till renare vatten och bättre livsmiljöer för både marina och landbaserade organismer (Bryhn m.fl., 2020b). Detta kan i sin tur minska kostnader för vattenrening och miljöåterställning.

De kulturella ekosystemtjänsterna, såsom *Naturarv* (C6) och *Rekreation* (C1), förbättras också genom en bättre förbättrad status på MKN C.3. Ett hälsosamt och balanserat ekosystem erbjuder bättre möjligheter för rekreation och turism, vilket kan leda till ökad turismintäkt och fler arbetstillfällen inom turism- och rekreatiionssektorn (HaV, 2023b). Dessutom kan ett rikare naturarv bidra till ökad utbildning och medvetenhet om miljöfrågor, vilket stärker det långsiktiga skyddet och förvaltningen av marina resurser.

På lång sikt kan en bättre förvaltd fiskpopulation leda till stabilare och potentiellt ökade fångster, vilket ger ekonomiska fördelar för fiskerinäringen. Bättre ekosystemstatus kan även minska behovet av kostsamma restaureringsåtgärder och miljöskyddsinsatser, vilket ytterligare kan sänka kostnaderna för samhället som helhet (ICES, 2022). Dessutom kan förbättrade ekosystemtjänster bidra till högre livskvalitet och välbefinnande för människor genom bättre hälsa och rekreatiionsmöjligheter.

Förslag på ny miljö kvalitetsnorm C.5 med tillhörande indikatorer C.5.1 och C.5.2 om bifångst

C.5 Miljö kvalitetsnorm

Bifångst av marina däggdjur och sjöfåglar ska vara på en nivå som inte äventyrar populationens långsiktiga överlevnad.

Tillhörande indikatorer till miljö kvalitetsnormen C.5	
	C.5.1 Bifångst av tumlare
	C.5.2 Bifångst av knubbsäl

I de nya föreskrifterna föreslås en ny miljö kvalitetsnorm, C.5 gällande bifångst, med tillhörande indikatorer C.5.1 bifångst av tumlare och C.5.2 bifångst av knobbsäl. Indikator C.5.1 har ett målvärde för var och en av de tre tumlar populationerna:

- Östersjöpopulationen klassas som *“akut hotad”* i den svenska rödlistan över svenska arter 2020, och målvärdet är satt till noll.
- För Bälthavspopulationen är målvärdet för normen är att bifångsterna av tumlare ska ha en minskande trend, så att senast 2036 maximalt 73 individer per år bifångas. Bedömningen är att det i dag fångas 805 individer per år.
- För Nordsjöpopulationen är målvärdet för normen är en minskade trend i bifångst av tumlare, så att senast 2036 maximalt 1622 individer per år bifångas. Bedömningen är att det idag fångas 5 974 individer per år som bifångst.

För indikator C.5.2 om bifångst av knobbsäl gäller målvärdet för Kalmarsundspopulationen och innebär en nedåtgående trend i bifångsten så att den senast år 2036 är 0 individer per år.

Hur konsekvenser kan uppstå

Konsekvenser av det nya målvärdet kan uppstå om ytterligare åtgärder bedöms vara nödvändiga för att klara målvärdet för de två indikatorerna i det kommande åtgärdsprogrammet enligt 24 § havsmiljöförordningen. Det innebär att eventuella konsekvenser kan uppstå indirekt som ett resultat av åtgärder i åtgärdsprogrammet och inte som en direkt följd av denna föreskriftsändring. Dessa konsekvenser kommer då att utredas i enlighet med 25 § havsmiljöförordningen och 5 kap. 9 § miljöbalken.

Konsvenser som är aktuella för att nya målvärdet ska kunna klaras

I underlagsrapporten till denna konsekvensanalys gjordes en analys av konsvenser som kan uppstå för yrkesfiskare som bedriver garnfiske, vilket är det fiske som bedöms stå för störst andel av bifångsterna (HaV, 2024 b). Resultatet av analysen visar exempel på typ av konsvenser som kan uppstå som följd av åtgärder som kan krävas för att målvärdet ska klaras. Som tidigare påpekas krävs antingen åtgärdsförslag i nästa åtgärdsprogram eller åtgärder som följd av en föreskriftsändring som i sin tur behöver konsvensanalyseras och remitteras.

Alternativa redskap i garnfisket skulle kunna begränsa risken för bifångster av tumlare utan alltför stor negativ påverkan på fångster av målarter. Mot bakgrund av nuvarande bedömning från Havs- och vattenmyndigheten (HaV, 2024c) att rapporteringen av antalet bifångster är för låg, saknas dock underlag om hur bifångstrisken förhåller sig till redskapstyp och när, var och hur dessa redskap används. Detta gör att det är svårt att motivera att alternativa redskap prioriteras före andra åtgärder som bedöms mer effektiva. Användning av ljudskrämmare, s.k. pingers, har visat sig vara effektivt för att reducera oavsiktlig bifångst av tumlare. Effekten är väl undersökt i vetenskapliga försök och empiriskt i kommersiella fiskerier. I flera studier har pingers visat sig reducera bifångster med mellan 63 och 100 %, och implementering av pingers i kommersiellt fiske har visat sig reducera bifångster med mellan 40 och 80 % (ICES, 2020). Idag finns det redan krav på pingers för fartyg över 12 m, och för samtliga fartyg som fiskar längs Skånes sydkust till Bornholm för att minska bifångsten av tumlare.

Den första oktober 2024 träder en föreskriftsändring i kraft som gäller användning av pingers för yrkesmässigt fiske med garn, även för fartyg under 12 meter, i ICES delområde 24. Regleringen

innebär en expansion av kravet på pingers i området i och med att även fartyg under 12 m inkluderas. Skälet för regleringen är att ICES 24 är ett område med dokumenterat högst bifångstrisk. Enligt den konsvensutredning som ingick i remissen av förslaget, förväntas det leda till små ekonomiska konsekvenser för fiskenäringen eftersom det finns goda möjligheter för medfinansiering genom det svenska havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet (HaV, 2024b).

Enligt Havs- och vattenmyndighetens antaganden om antalet berörda fiskare, kostnad per pinger och pingersbehov per fiskare (motsvarande 90 - 120 st) uppskattas det att enskilda fiskare som söker offentligt stöd för investeringen av pingers högst behöver finansiera 20 % av kostnaden, motsvarande 16 920 - 22 560 kronor per fiskare. Således uppskattas den aggregerade kostnaden till 203 040 - 270 720 kronor för de tolv garnfiskarna.

Ytterligare åtgärder som följd av den nya miljö kvalitetsnormen kommer i första hand var aktuella i egentliga Östersjön. Det skulle kunna innebära att fartyg under 12 meter som fiskar med garn i områdena SD⁶ 27,28, och 29 kommer att behöva köpa in och använda pingers. Utökad pingersanvändning är inte möjlig i delområde 25, som också tillhör Egentliga Östersjön, till följd av försvarets riksintressen i området.

Givet antaganden från tidigare konsekvensutredning skulle det innebära en aggregerad kostnad på mellan 795 000 kr och 1 060 000 kr för de berörda yrkesfiskarna, se tabell 1.

Tabell 1 Kostnader för att införa krav på pingers för garnfiskade fartyg under 12 meter i delområdena för fångst (ICES) 27, 28 och 29. Källa: Havs- och vattenmyndigheten.

Antal fartyg	Kostnad per yrkesfiskare	
	Låg	Hög
47	795 000	1 060 000

Samhällsekonomiska nyttan av att klara målvärdet

Den samhällsekonomiska nyttan av att ta bort en marin art från rödlistan har uppskattats av Kataria & Lampi (2008). Havs- och vattenmyndigheten bedömer att kravet på användning av pingers inte påverkar möjligheten att bedriva fiske, eftersom det idag finns pingersmodeller som inte lockar till sig sälar (vilket annars kan bli en bieffekt). Dessutom bedöms detta krav inte påverka konkurrensen mellan fiskare, eftersom alla påverkas i lika stor utsträckning (HaV, 2024b; HaV, 2024c). Det är dock viktigt att notera att detta inte är en direkt följd av den nya miljö kvalitetsnormen utan något som kan bli en följd av nya åtgärder och föreskriftsändringar.

Det är viktigt att framhålla att nationella åtgärder inte är tillräckliga för att skydda Östersjöns tumlarpopulationer. Havs- och vattenmyndigheten (2024b) rekommenderar att fler Östersjöländer inför åtgärder för att skydda Östersjö- och Bälthavspopulationerna, särskilt i områden med hög risk för bifångst. Eftersom andra medlemsländer också bedriver garnfiske i tumlarnas utbredningsområde, bör gemensamma åtgärder införas, inklusive ett nationellt krav på pingers i garnfisket.

⁶ Indelning enligt ICES subdivisioner av fångstområden

Uppdelning av miljö kvalitetsnorm för marint skräp i två normer

E.5 Miljö kvalitetsnorm

Mängden marint skräp i Västerhavet ska vara på en nivå som inte hindrar att god miljöstatus upprätthålls eller nås.

Tillhörande indikatorer till miljö kvalitetsnormen E.5

E.5.1 Mängd skräp på stränder i Västerhavet
--

E.5.2 Mängd skräp på havsbotten i Västerhavet
--

E.6 Miljö kvalitetsnorm

Mängden marint skräp i Östersjön ska vara på en nivå som inte hindrar att god miljöstatus upprätthålls eller nås.

Tillhörande indikatorer till miljö kvalitetsnormen E.6

E.6.1 Mängd skräp på stränder i Östersjön
--

E.6.2 Mängd skräp på havsbotten i Östersjön
--

Syftet med att dela normen i två, en för Östersjön och en för Västerhavet, är att öka resursallokering till Västerhavet. God miljöstatus nås idag för Östersjön, men i Västerhavet finns stora problem med marint skräp, och resurser behöver styras dit.

Hur uppstår konsekvenser?

Regleringen berör i ett första steg Havs- och vattenmyndigheten, som är ansvarig för framtagande av åtgärdsprogrammet för havsmiljön, och som planeras beslutas 2027. Åtgärdsprogrammet som ska innehålla de åtgärder som krävs för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas. Dessa åtgärder kan riktas mot såväl andra myndigheter som kommuner. Åtgärdena kan sedan i sin tur innebära att det ställs ytterligare krav på verksamheter i till exempel tillståndsprövningar eller genom ny reglering. Om det blir aktuellt med åtgärder i kommande åtgärdsprogram kommer dessa konsekvensanalyseras enligt 25 § i havsmiljöförordningen (2010:1341) och 5 kap. 6 § miljöbalken.

Ekonomiska konsekvenser

Åtgärder för att framförallt miljö kvalitetsnormen E.5 kan bli aktuella i nästa åtgärdsprogram för havsmiljön. Dessa åtgärder kan riktas mot såväl andra myndigheter som kommuner. Åtgärdena kan också vara av främjande och förebyggande karaktär, till exempel genom vägledning, informationskampanjer etc. Dessa åtgärder kommer att konsekvensutredas i särskild ordning. Att de två normerna har så olika lydelse reflekterar behoven av att styra våra resurser till Västerhavet där vi har störst problem med marint skräp. I Östersjön uppnås redan god miljöstatus för både

skräp på havsbotten och skräp på stränder och där är problematiken är inte alls lika påtaglig. Därför behövs det inte lika omfattande åtgärder där, vilket avspeglas i normen.

Det är viktigt för att säkerställa att det genomförs tillräckliga åtgärder nationellt, havsregionalt och på EU-nivå. Görs inte detta är risken stor att Sverige inte når god miljöstatus för Västerhavet vid avsatt tid och därmed inte når upp till kraven i havsmiljödirektivet.

Eftersom marint skräp är ett gränsöverskridande problem krävs också internationellt åtgärdsarbete. Havsströmmarna gör Bohuskusten särskilt drabbat av ilandflutet skräp från Nordsjön, vilket gör det internationella arbetet synnerligen viktigt för Sverige. Under en workshop inom det havsregionala samarbetet i Oskar⁷ under 2022 kunde experter konstatera att ungefär 80 procent av skräpet som flyter iland på en strand på Bohuskusten hade sitt ursprung i andra länder. Det innebär att regleringen ställer ökade krav på Regeringskansliet, Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket m.fl. att driva en ambitiös linje för minskad tillförsel av skräp inom EU, regionala havskonventioner samt på global nivå.

Samhällsekonomiska värdet av att klara målvärdet

Att minska mängden skräp i Västerhavet skulle innebära betydande förbättringar för havsmiljön och marina organismer. Risken för att djur skadas eller dör genom att trassla in sig i eller äta avfall skulle minska avsevärt. En renare havsmiljö skulle också bidra till samhällsekonomiska fördelar genom att öka rekreativvärdet i kustnära områden, minska problem för fiske- och sjöfartsverksamheter, och sänka kostnaderna för städinsatser. Dessutom skulle en friskare havsmiljö gynna den biologiska mångfalden och skapa en hållbar framtid för både människor och marina ekosystem.

5. Uppgifter om de bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

Bemyndigandet för föreskrifterna finns i 7 och 20 §§ havsmiljöförordningen (2010:1341). Kravet på den sexåriga cykliska förvaltningsprocessen återfinns i 9 § och i övergångsbestämmelserna i samma förordning.

6. Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Regleringen överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen då den är en del av genomförandet av havsmiljödirektivet. Vissa delar rör också införande av obligatoriska kriterier, där Sverige fått kritik för att ännu inte infört dessa.

7. Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Denna förändring föranleder enligt Havs- och vattenmyndighetens bedömning inte något större behov av särskilda informationsinsatser som går utanför de som behöver genomföras för den direktivstyrd havsförvaltningen i stort. Myndigheten planerar ett eller flera informationsmöten under remissperioden för att informera om regleringens föreslagna innehåll.

⁷ <https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/internationellt-samarbete-och-konventioner/konventioner/ospar---skydd-av-den-marina-miljon-i-nordostatlanten.html>

B. Kommuner och landsting

Regleringen bedöms inte få några direkta effekter för kommuner eller landsting. Konsvenser kan uppstå för kommuner med först i samband med kommande åtgärdsprogram enligt havsmiljöförordningen som kommer beslutas 2027.

C. Företag

Konsvenser av ny normlydelse och indikator för MKN E.2, E3 (impulsivt ljud) och den MKN E.4 (kontinuerligt ljud) kan uppstå i enskilda fall för verksamheter som söker tillstånd att bedriva havsbaserad vindkraft. Konsvenser av nya normer C5 (bifångst) och D4 (fysisk påverkan) kan även uppstå för företag som bedriver yrkesfiske men indirekt som följd av nya åtgärder i kommande åtgärdsprogrammet för att kunna följa miljö kvalitetsnormerna ska enligt 25 § 7 havsmiljöförordningen och/eller som följd av föreskriftsändringar som bidrar till att miljö kvalitetsnormen kan följas. Innehålla en sådan konsekvensanalys som avses i 5 kap. 9 § andra stycket miljöbalken samt, enligt punkt 8 även innehålla en bedömning av de ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av varje åtgärd med en kvantifiering av kostnader och nytta.

1. Beskrivning av antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen

Förändring av MKN D.4 och indikator D.4.1 med tillhörande målvärde kan innebära konsvenser för yrkesfiskare som fiskar med aktiva redskap (bottentrål) i Skagerak och Kattegatt, se tabell 2, men detta skulle bli aktuellt först genom en åtgärd i kommande åtgärdsprogram och/eller en föreskriftsändring.

Tabell 2 Samtliga yrkesfiskare som fiskar med aktiva redskap (bottentrål) i Skagerrak eller Kattegatt där landningsvärdet från råka och kräfta sammanslaget överstiger 50 procent av deras totala landningsvärde. Siffrorna avser yrkesfiskarnas totala fiske under respektive år. Dvs. det är inte enbart fiske efter kräfta eller råka som avses. Källa: Havs- och vattenmyndigheten.

Medel Antal fartyg (2023)	109
Medel 2018–2022 Infiskat värde (SEK)	300 819 085
Medel 2018–2022 Heltidsekvivalenter (FTE)	234
Medel 2018–2022 Förädlingsvärde (SEK)	123 814 006
Medel 2018–2022 Bruttoresultat (SEK)	53 722 308

En ny miljö kvalitetsnorm för bifångst kan innebära kostnader för yrkesfiskare som bedriver garnfiske, men detta skulle bli aktuellt först genom en åtgärd i kommande åtgärdsprogram och/eller en föreskriftsändring. I tabell 3 finns ekonomisk statistik för de fartyg som skulle kunna beröras om åtgärden genomförs via en föreskriftsändring.

Tabell 3 Samtliga yrkesfiskare som fiskar majoriteten av ansträngningen (dagar till sjöss) med nät i SD 27, SD 28 och SD 29). Områdestilldelningen sker utifrån vart fiskaren haft majoriteten av sitt fiske. Siffrorna avser yrkesfiskarnas totala fiske under respektive år. Dvs. det är inte enbart fiske med nät som avses. Källa: Havs- och vattenmyndigheten.

Antal fartyg (2023)	47
Medel 2018–2022 Heltidsekvivalenter (FTE)	24
Medel 2018–2022 Infiskat värde medel (SEK)	3 418 258
Medel 2018–2022 Förädlingsvärde medel (SEK)	1 376 558
Medel 2018–2022 Bruttoresultat medel (SEK)	-6 407 298

MKN E.2, E3 för impulsivt ljud och den nya MKN E.4 för kontinuerligt ljud förväntas leda till konsekvenser för företag/ verksamheter som ansöker om att få anlägga havsbaserade vindkraftsparker. Hittills har tre antal ansökningar beviljats för havsbaserad vindkraft och det finns totalt 22 pågående ärenden (www.regeringen.se, 240830). Beroende på var i prövningsprocessen dessa ärenden befinner sig och hur de platsspecifika förutsättningarna ser ut kan ändringarna leda till konsekvenser som beskrivet i denna konsekvensutredning för både ändringen av MKN E.2 och 3 impulsivt ljud och den nya MKN E.4 för kontinuerligt ljud. De exakta kostnaderna av tillkommande konsekvenser har inte kunnat uppskattas med bedöms vara marginella i relation till kostnaden för att ansöka, upprätta och driftsätta en vindkraftsanläggning till havs.

2. Beskrivning av vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader

Inga kostnader utöver de som redan nämnts.

3. Beskrivning av vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen

Inga kostnader utöver de som redan nämnts.

4. Beskrivning av i vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen

Bedöms inte påverka konkurrensförhållandena för företag.

5. Beskrivning av hur regleringen i andra avseenden kan komma att påverka företagen

6. Beskrivning av om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning

D. Samråd

Beskrivning om behov av särskild hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande speciella och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Nej, Havs- och vattenmyndigheten bedömer den vanliga samrådsprocessen är tillräckligt och att det inte finns skäl för särskilt hänsyn gällande tidpunkt för ikraftträdande.

E. Utvärdering

Beskrivning av hur och när konsekvenserna av förslaget eller beslutet kan utvärderas

Konsekvenserna av de förändrade föreskrifterna kommer utvärderas kontinuerligt inom ramen för det svenska genomförandet av havsmiljöförordningen. Inför nästa åtgärdsprogram i enlighet med 10 § havsmiljöförordningen kommer en GAP-analys genomföras för att bedöma vilka åtgärder som idag bidrar till att samtliga miljö kvalitetsnormer följs, det kommer inkludera de normer som följer av den föreslagna förändringen.

F. Kontaktperson

För eventuella frågor kontakta:

Max Vretborn, 010- 698 60 89

SAMRÅDSVERSION

Referenser

Havs- och vattenmyndigheten. 2024. Marin strategi för Nordsjön och Östersjön 2024–2029 – Bedömning av miljötillstånd och socioekonomisk analys. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2012:19

Bryhn, A., Bergström, L., Fetterplace, L., Bergström, U., & Kraufvelin, P. (2020a). Ekosystemtjänsternas roll i havsmiljöarbetet - kopplingar från Havsmiljödirektivets deskriptorer och från svenska miljö kvalitetsnormer samt implikationer för ekosystemräkenskaper.

Bryhn, A., Kraufvelin, P., Bergström, U., Vretborn, M., & Bergström, L. (2020b). A model for disentangling dependencies and impacts among human activities and marine ecosystem services. *Environmental management*, 65(5), 575–586.

Havs- och vattenmyndigheten. (2023a). Marin strategi för Nordsjön och Östersjön 2024–2029. Samråd om bedömning av miljötillstånd och socioekonomisk analys. Rapport 2024:12

Havs- och vattenmyndigheten. (2023b). Åtgärdsprogram Havsmiljö (ÅPH) 35.

Havs- och vattenmyndigheten. (2024a). Konsekvensbeskrivning av förslag till ändrade havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Granskningsversion (dnr 2024–001194)

Havs- och vattenmyndigheten. (2024b). Remiss rörande ändrade bestämmelser för fiske med garn i ICES delområde 24 i syfte att minska risken för bifångst av tumlare.

Havs- och vattenmyndigheten. (2024c). Havs- och vattenmyndighetens förslag om ändringar i Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön.

ICES. (2017). EU request on indicators of the pressure and impact of bottom-contacting fishing gear on the seabed and of trade-offs in the catch and the value of landings.

ICES. (2024). EU request on spatial trade-off analysis between reducing the extent of mobile bottom-contacting gear (MBCG) disturbance to seabed habitats and potential costs to fisheries. In Report of the ICES Advisory Committee, 2024. ICES Advice 2024, sr.2024.05, <https://doi.org/10.17895/ices.advice.25601121>

Kataria, M., & Lampi, E. (2008). Betalningsvilja för miljö kvalitetsmålen. *Swedish EPA Report*, 5822. diva2:1623351

Naturvårdsverket. (2020). Vägledning om buller från vindkraftverk.

Nordzell, H., Wahtra, J., Hasselström, L., & Wallström, J. (2020). Värdet av att uppnå god miljö status i svenska havsvatten - en betalningsviljestudie (2020:8). Anthesis.

SLU. (2020). Artdatabanken

SLU. (2023). Metodbeskrivning – kartlager över svenskt fiske med aktiva redskap.

World Resources Institute. (2005). Millennium Assessment. Ecosystems and human wellbeing. A framework for assessment. Island Press, Washington. 155 s.

Webbkällor

ICES. (2022). Guidance on fisheries management. Hämtad från
<https://www.ices.dk/Pages/default.aspx>

Regeringen (2024) Havsbaserad vindkraft hämtat från
<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/miljo-och-klimat/havsbaserad-vindkraft/>

SAMRÅDSVERSION

SAMRÅDSVERSION